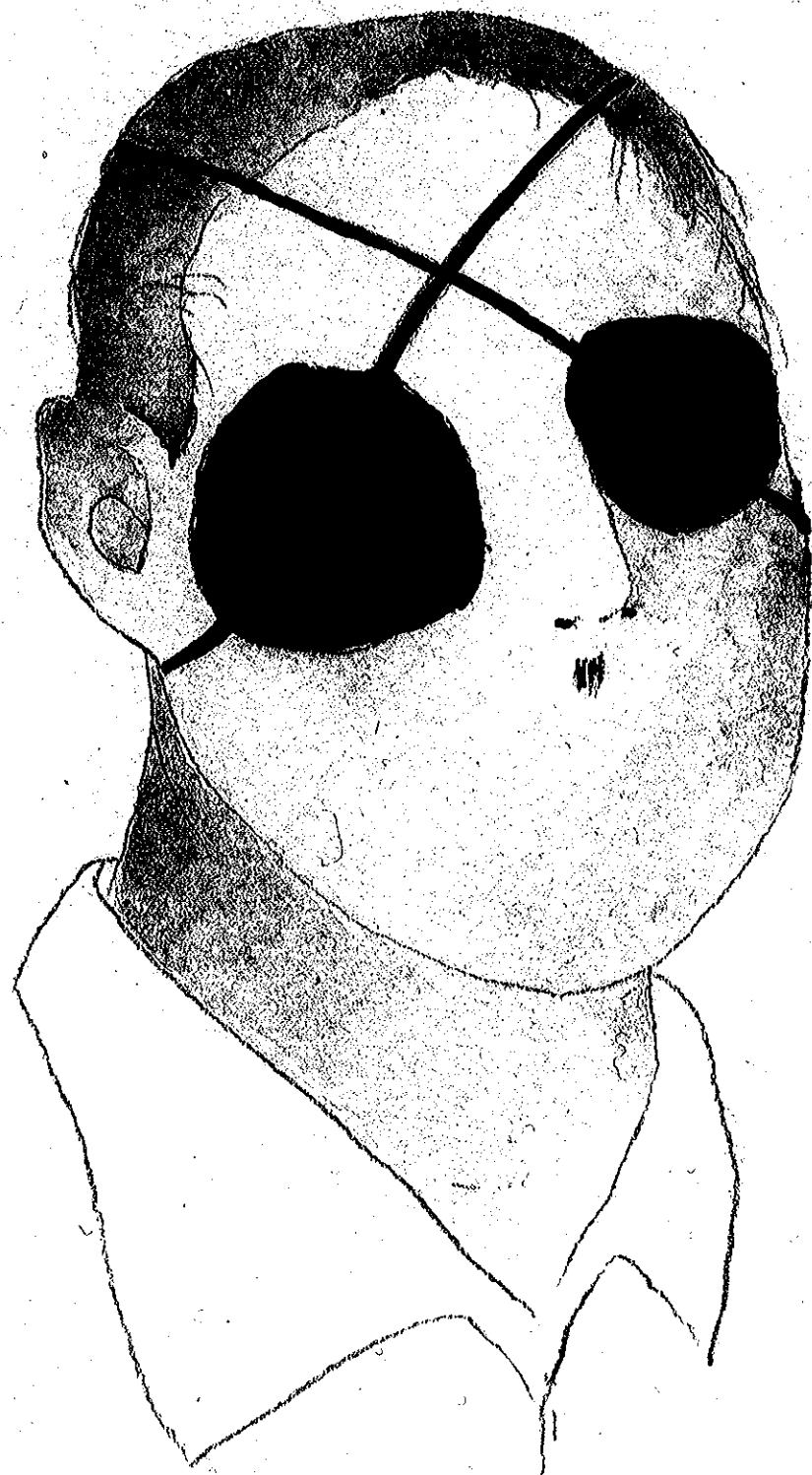

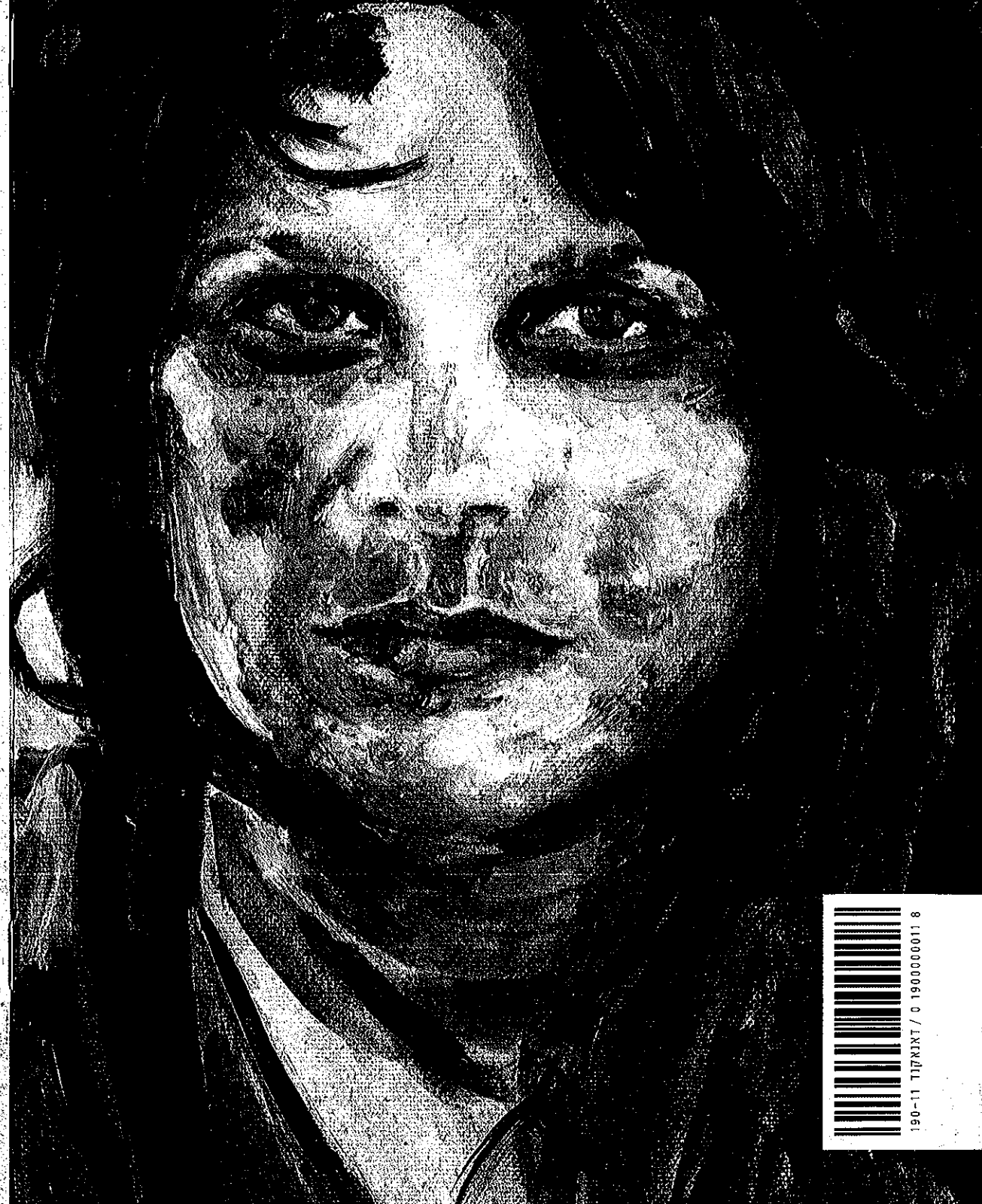
כדעין

שירה, ספרות ורעיונות / גיליון 8 – קיץ-סתיו 2012
17 ש"ח – כולל מערבון והחדש והרע

מעין maayan

Poetry, Prose, Arts and Ideas Magazine

190-11 תיקור / 0 190000011 8

צוילח / עבד אל רחמן מניף

עברית: יהודה שנהב שהרבני

- שמך?
- צוילח אלנאסה.
- גילך?
- ארבעים וחמש.
- עיסוקך?
- מה שבא.
- מה שבא?
- כן.
- מה זאת אומרת? מה שבא?
- יבוא מה שיבוא.
- דבר כמו בן אדם ולא, אשבור את ראשך.
- מה יש לך יא בן אחי?
- אני שואל אותך במה אתה עובד?
- אין לי עבודה, יא בן אחי.
- ממה אתה מתפרנס?
- יבוא מה שיבוא, אלוהים גדול.
- אני מזוהר אותך בפעם האחרונה. דבר כמו בן אדם ולא, אוריד אותך אל המהרה.
- שבו, ייתכן ש...
- יא בן אחי, אין לי עבודה. האם זה כושך?
- איך אתה לא בוש בעצמך? מדוע אתה לא עובד?
- באלוהים, יא בן אחי, אין בוש אלא מן הבושה. לא עשיתי שום דבר מביש, תן לי עבודה ותזונתך בעצמך.
- למה שלא תחפש את עבודה? אתה רוצה שאני אמצא לך?
- באלוהים, יא בן אחי, לא מצאתי עבודה. אהונכם מועד ממני לשוב אל האדמה, בפעם האחרונה הוא אמר לי: אם תשוב לכאן פעם נוספת, אקבנה אותך חי.
- אינני רוצה לשמוע את הרבנים המגוחכים האלה. האם ניסית לחפש עבודה אחרת ולא מצאת?
- באלוהים, יא בן אחי, אני פלאח ואינני יודע דבר וולת האדמה. אולם עמשיין אין ברשותי אדמה שאוכל לעבודה.
- מדוע לא תיפשת עבודה פה, בעיר?
- במה אתם רוצים שאעבוד?
- בכל דבר כל דבר, סבל מצחצח נעליים, פועל.
- באלוהים, יא בן אחי, אני לא מסוגל לעשות את הדברים האלה.
- מדוע?
- אינני רוצה.
- אתה מעדיף למות ברעב?
- הכלבים אינם מתים מרעב.
- התנהג כמו בן אדם. נראה לי שיש לך לשון ארוכה. אתה תצטרך לדרת למרתך כדי ללמוד להתנהג.
- באלוהים, יא בן אחי, אני לא מפתח מן המרתך. כבר הייתי במרתך יותר מפעם אחת. נראה לי שאתה חרש במקום ואינך מכיר עדיין את צוילח. תשאל את החברים שלך מי זה צוילח.

- כלפי שני הצדדים אנחנו לא מתאימות
- אני רוצה לספר לך איך הרביצו לי על כף היר
- וכשהכול נראה בסדר ידעתי שאת עייפה
- סיפרת לי שאת מאוהבת
- סיפרו לי גם אחרים
- רכילות היא נשק מוצלח
- וכשצבעו את שיערך באדום מרי
- תמיד הבנתי
- אבק ורחיטות וגרביים וחום
- לראשונה לא הרגשתי בחברת זרים
- מתחבאת אתך במכולת ואבנים וגו'
- והקולות שבקעו מהניידת בלילה
- מודה לך שלא גילית אותי
- לראות אותך שוב
- החצרות של השיחות שלנו
- לראות הכול שוב.

אוגוסט

זה היה מוקדם לאותו חומן, התעוררנו לגזור שיער אחת של השניה, בחוץ בנינים נפלו או שקעו וחומות נבנו גבוהות כי הכול רצו שלא יהא לתוך חצרותיהם. כל מה שלא הסתלסל הפעם לך ברגע זה, את אמרת ולי הוקל כשהרחתי את השאריות הצרובות שלי נושרות לרצפה, הרחתי כמו השמש.

התבגרת, כי עברה שנה והחודש היה אוגוסט וירד גשם מבל בחוץ, כי היינו זרות ולחיות מי שלא ניתן לוהות, כמו להרגיש את כובד חשנים שלא מתאים, לאמץ מנהגי אבלות ואחריות. הסתכלתי במראה ולא יכולתי להבין, רק הפנמתי כשהזמן עוצר מלכת עבור פרט אחד, הוא כאילו פוסח על כל השאר מבלי שירגישה, והכול ממשיך להתקיים.

חשדות מוריקים ומצהיבים מבלי שנראה אותם, יש נסיעות הביתה מהעבודה, משפחה, וכולם מדברים או חושבים על מה יחיה בעוד שנה או שואלים מה נרצה שיהיה עכשיו, והעכשיו קיים רק בדמות אחרת המביטה כך בחזרה בעיניים רוגעות, מארחת את כל שדחית מעליך בחיים הקצרים שהחזקת צמוד לדופק.

סילאן דלאל, ילדת 1987, עובדת ברשות המחוקקת, צלמת ואקטיביסטית בומן שנשארה מתגוררת בירושלים ומנסה לא לברוח.

שמעתי עליך הפעם זימנתי אותך רק כדי להכירך אבל היה סמוך ובטוח שאם יגיע לירדתי שעשית דבר מה, כל דבר שהוא ירוסקו עצמותיך למטה במרתף. שמע צוילתה אני לא מקשיב למליצי יושה אולי אתה לא מכיר אותי, אולם אם תרצה לנסות אותי עכשיו תוכל להיווכח בעצמך.

הקצין צלצל בפעמון וצוילתה הורד אל המרתף. הוא נותר שם במשך שבוע ימים. כאשר יצא החוצה ניכרו בלתי סימני פציעה עמוקים. העבאיה שלו היתה קרועה כך שלא ניתן היה עוד לתקנה.

לא היתה זו הפעם הראשונה שהוא שהה במרתף. אולם הפעם הזאת היתה הקשה מכולן. הוא לא עשה דבר. הוא ניסה להיזכר ואמר לעצמו:

"האיש הזה לא מכיר אותי. מי סיפר לו עליי?" הוא תרחרר ארוכות אולם לא הצליח להיזכר בדבר. הוא חשב על כל האנשים שתכיר ולא הצליח להיזכר באיש.

לא עברו אלא מספר ימים וצוילתה הוחזר אל המרתף פעם נוספת. הפעם הכו אותו שברו לו שיניים והותירו סימני חבלה ברורים על פניו ועל כתפו הימנית. לאחר שלושה ימים זימן אותו הקצין:

אם האחרים לא הצליחו ללמד אותך, אני אלמד אותך.
מה אתה רוצה ללמד אותי, יא בן אחי.

עוד תיווכח במו עיניך.
באלוהים, יא בן אחי. ראיתי במקום הזה אנשים רבים לפניך כולם השתמשו באותן מילים. מה אתם רוצים ממני?

ומה רצית מכבוד השר?
ממני... לא רציתי כלום. אמרתי לו דבר או שניים, אולם הוא לא התרגו. אינני מבין מדוע אתם כועסים.

הקשב יא צוילתה. אתה בן גילו של אבי. אינני רוצה להשפיל ולחכות אותך. אבל נראה שאתה אוהב השפלות. כבר התרגלת אליהן. דבר לא יטיב עמך עכשיו למעט אם תושפל. האין זה מה שאתה רוצה?

באלוהים, יא בן אחי. אינני מבין על מה אתה מדבר.
מדוע התארכה שהייתך אצל כבוד השר?

באלוהים, יא בן אחי. לא עשיתי דבר. אמרתי לו את המלה זכות.
מה אמרת לשר?

אמרתי לו: כבוד חשה אבו בכר ישר הדרך אמרתי מי שרואה עוול יתן אותו באמצעות החורב. אנחנו ציבור העניים, מודיעים לממשלה שאנו דורשים אהמה על מנת שנוכל לעבדה. אתם חייבים לעשות משהו כדי שלא נמות ברעב. זה מה שאמרתי לו. האם אלו דברים שצריכים להרגיז מישו?

לא. לא. לא. אמרת רק את זה. אמרת גם את החופש לוקחים ולא מקבלים. אנחנו נשיג את זכויותינו במו ידינו.

כן, יא בן אחי. זה מה שאמרתי.
ומה אמר כבוד השר?

השר דיבר בנועם. אולם מישוהו אחר, שאין אני מכירו, צרח עליי איך אתה מעז לדבר לכבוד השר?

ואתה, מה ענית?
באלוהים יא בן אחי. שכחתי. אלף עניינים מתרועעים בראשי.

עד כדי כך ראשך עמוס בעניינים?

השר אמר: הסתים עיני הריכוז. מעתה יהיה שוין לכול. בהשוות כל אדם תהיה חלקת אדמה שהוא זוכה לעבה את חורבנים הללו שמענו פעמים רבות. כל השרים אמרו את אותם דברים, אולם הבר לא יצא אל הפועל.

למה אתה מתכוון?

אינני מתכוון לכלום, יא בן אחי.

אין לך אהמה?

יש לי. אבל השויה הוחזר אותי. אם תשוב לכאן אשפיל אותך ככלב.

מה הוא רוצה ממך?

באלוהים, יא בן אחי. אינני יודע. הוא אומר שאני מלמד את הפלאחים ומסית אותם. אבל לא עשיתי דבר.

ומי היכה עם השר?

אני היכתי איתו.

ומי הסית אותך?

אף אחד. למה צריך להסית אותי? לקחת את אדמתי והשאיר אותי חסר כול. הרי אתם לא מצפים ממני שאסתום את פי ואשתוק כמו חמור?

מדוע לא הגשת קובלנה?

באלוהים, יא בן אחי. הגשתי אלה קובלנות אבל את שר לא הגיע לכאן. לכן הלכתי אליה.

סיפרתי לו הפול. כולם אמרו. בסדר. אדמתך תוחזר לך. אני ממשיך להתמתן. חלפן כבר שלוש שנים ולא הצלחתי לחזור אל אדמתי. בכל פעם ששלחתי לאבן מנצור ידעתי שאני מעוניין לחזור הוא ענה לי: הפעם לא אסתפק בשבירת ידך ורגלך הפעם אקבור אותך חיו הגשת קובלנה לשר?

אלה קובלנות, יא בן אחי.

והתוצאה?

יא בן אחי. אם תוכל אתה להגיע לתוצאה, גם אני אניע לתוצאה.

אתה משקה?

אני משקה? בסדר, יא בן אחי.

אתה אוהב ריב ומדון. אינך עושה דבר מלבד להסית ולהרוח אנשים להומויות. אתה עצלן ורוצה לחיות על חשבון אחרים מבלי לעבדה בסל פעם שמגיע השר אתה מרשה לעצמך לבוא ולגרום לצרות.

ועכשיו אתה מרשה לי ללכת?

אנו רוצים לארח אותך כאן לשבוע או שבועיים. אחר כך נשלח אותך לאן שירצה השם או שנניח לך.

זו לא הפעם הראשונה, יא בן אחי.

לאחר החרש השתחרר צוילתה ממרתף בית הכלא. הפעם הונחתה על ראשו התראה חריפה. הקצין הודיע לו כי מכאן ולחבא הוא לא יסתפק במעצר בן שמוע או חודש. הוא יעצר לשנים ארוכות עד שימצא את עצמו במרתף לתמיה צוילתה. צחק לעצמו כאשר נפרד מן הכלא ומן התיילים.

לא חלף פרק זמן ארוך עד שצוילתה מצא את עצמו שוב במרתף. הפעם הוא הצו לצרף אליו אחרים מן הפלאחים, שאיתם הלך אל אדמתו. תפסו אותו וחזמו אותו. הכו אותו עד כדי כך שלא יכול היה לעמוד על רגליו. כמה פלאחים הובילו והניחו אותו לצד הדרך הראשית. הוא נותר מוטל שם מן השקיעה עד לשעות הצהריים שלמחרת, עד שחלפה מכונית שאספה אותו אל העיר.

הוא הלך אל הקצין כדי להגיש קובלנה. אמרו לו לחגיש אותה בכתב, הוא שיתור הכול. אולם הדברים קיבלו חיים משל עצמם. לאחר שהגיש את הבקשה, הם עיכבו בערו. הם אמרו

לו שהוא צריך לדעת למדתו עד שיבדיל מפצונו, למטה במרתף אמר לו אחד האפנדים: "אתה צריך ללמוד קדוש וכתוב, כשיצא את המרתף דכס ספר והתחיל ללמוד קדוש וכתוב, בספר הוא מצא אותיות ומילים בלבה הוא נעור באנשים כמו שילמדו אותו לקדוש. הוא החל לצאת מן העיר למרחקים ארוכים כשהספר בידו, איש לא שמע אותו אומר דבר לבד מן המילים ששינן ונצר בזכרוננו, כאשר נודע הדבר לאנשים הם אמרו: בפעם הזאת צוילת, שהשתולל בשירות, נרגע באמת, הוא לא ירה יותר אל מרתף בית הכלא ולא יציק לאבן מנצור או לשוטרים. אולם בסוף הוא לא למד דבר, לאחר ימים ספורים זנח צוילת את הספר, הוא אמר שהחיים קצרים מכדי לבלות אותם בשינון מילים מבודדות וחסרות ערך.

תוך פרק זמן זה החלה נזכרת בו עצבות, הוא הרגיש מצוקה בחוזה, הוא התלבט מה עליו לעשות, הוא אמר לעצמו: לא אפשר את מצבי אם איהפך לסבל או למצחצח נעליים, אני חייב לעשות משהו אחר, הוא אמר: הפלאחים הם נבערים ורצים להישאר כאלו, שאם לא כן, מדוע נטשו אותו לבדו? הוא שמע אנשים האומרים כי הארץ עדיף אלה מונים על הממשלה, שאם לא כן, מדוע כל השרים אוכלים אצלו ולא פונים אליה, אלא בשם אבן מנצור?

הוא חשב לחזור לאדמתו ולעשות את כל מה שיירדש ממנו, הוא לא יתבע יותר את האדמה, הוא יסתפק בעבודתו כפלאח, בהדרגה הוא שכח את כל הדברים אשר אמר לו האפנדי, הוא החליט להיאבק בממשלה.

הוא לא מסוגל להפוך לסבל, הוא גם לא מסוגל להיות מצחצח נעליים.

הוא לקח את העבאיה השחורה שלו והלך לשרה התעופה לקבל את פני השרים, וכשנקרתה לו החורמנות, פתח בררשה:

כבוד השה, אנחנו המוני העניים דורשים צדק, אנו דורשים מן הממשלה לעשות משהו למען העניים.

כבוד השה, אנו נדרשים לזכור את דברי החליף הערבי, אבו בכר, מי שרואה עוול, יתקן אותו באמצעות החרב.

אנחנו אומרים שאת החופש לוקחים ולא מקבלים, המון הפלאחים יאבק בשיטת האריסות עד שהיא תביס את עצמה, אנו רעבים כבוד השה, אתם צריכים לרעוב כדי להבין את יסורי הרעב, אתם צריכים לחטוף מכות כדי להבין את משמעותה של מכה, כבוד השה, לו גיסית לישון יום אחד במרתף, כבוד השה, אתה דומה בריוק לאלו שבאו לכאן בעבה כולם אמרו: האדמה תוחזר אליכם, אולם עד עצם היום הזה לא חזר אלינו דבר.

כבוד השה, אנחנו מקבלים אתכם ברוחב לב, אבל מחובתנו לומר לכם שחמוגי העניים שרויים בעוני מחפיה הם חייבים להיות בתנאים טובים יותר, אנו נקטע את ראשי האריסים, נכוז את בתיהם, נשרוד את כספם ונחרוג את כולם, רק או תפקחו את עיניכם.

צוילת מצא את עצמו שוב ושוב במרתף.

כך התנהלו העניינים, עד שהגיע צוילת לגיל חמישים, באותה שנה הוא החליט להתחתן, הוא אסף כסף מן האנשים שהכיר והצליח לחשיג את הסכום שבו נקב אבי הכלה, בתוך חודשים התחתן צוילת, הוא הלך אל השרה והתפייס עם האריס, הוא רצה לשוב ולחיות מעל פני האדמה, הוא הניח הצדה את כל המחשבות המשוגעות אשר הובילו אותו בעבה פעם אחר פעם, אל מרתף בית הכלא, אולם לא חלפו חודשים מספר ולפתע החל לפחד ללכת לשרה, הוא פחד מן העניים הרעות שניתנו בנערת הצעירה, שהיתה עתה אשתו, הוא החל לפחד והאריס הכה אותו, תחילה הוא עמד במכות ומילים הקשות, אולם בפעם העשירית הוא החליט לעזוב אל העיר.

הוא חשב לעצמו: "בעיר היא תוכל להישאר בבית ולא אצטרך לחשוש לה מאיש, בעיר גם אוכל לעבוד כסבל או כמצחצח נעליים, כאן אמשיך לעבוד במשך כל השנה, ואותה לפסוף על חבולי החיטה והנערה הצעירה הזאת."

הגיע צוילת אל העיר, תחילה הוא לא הצליח למצוא תעסוקה, הוא קיבל סכום כסף מחב

וחי באמצעותו פרק זמן מסוים, אולם הכסף התאייד לו במהירות מן הידיים, הוא החל לחשוב על חזרה לאדמה, הוא הרחה בנסיעה, אולם באותו יום מצא עצמו עושה דבר שלא רצה לעשות, הוא הובל מחדש אל מרתף הכלא, הפעם משום שרצת, הוא רצח את עבה אלישיח, לאחר שתפס אותו מתפרץ לביתו ומנסה להגיע אל אשתו.

במרתף הכלא הוא היה עצוב ומיואש, הוא לא יכול היה לענות לדברי הקצין, הוא גם לא יכול היה לומר דבר לשוטרים אשר הכו אותו ושבחו את שינוי האחרונות.

הוא חשב לחזור לאדמתו ולעשות את כל מה שיירדש ממנו, הוא לא יתבע יותר את האדמה, הוא יסתפק בעבודתו כפלאח, בהדרגה הוא שכח את כל הדברים אשר אמר לו האפנדי, הוא החליט להיאבק בממשלה.

הוא לא מסוגל להפוך לסבל, הוא גם לא מסוגל להיות מצחצח נעליים.

הוא לקח את העבאיה השחורה שלו והלך לשרה התעופה לקבל את פני השרים, וכשנקרתה לו החורמנות, פתח בררשה:

כבוד השה, אנחנו המוני העניים דורשים צדק, אנו דורשים מן הממשלה לעשות משהו למען העניים.

כבוד השה, אנו נדרשים לזכור את דברי החליף הערבי, אבו בכר, מי שרואה עוול, יתקן אותו באמצעות החרב.

אנחנו אומרים שאת החופש לוקחים ולא מקבלים, המון הפלאחים יאבק בשיטת האריסות עד שהיא תביס את עצמה, אנו רעבים כבוד השה, אתם צריכים לרעוב כדי להבין את יסורי הרעב, אתם צריכים לחטוף מכות כדי להבין את משמעותה של מכה, כבוד השה, לו גיסית לישון יום אחד במרתף, כבוד השה, אתה דומה בריוק לאלו שבאו לכאן בעבה כולם אמרו: האדמה תוחזר אליכם, אולם עד עצם היום הזה לא חזר אלינו דבר.

כבוד השה, אנחנו מקבלים אתכם ברוחב לב, אבל מחובתנו לומר לכם שחמוגי העניים שרויים בעוני מחפיה הם חייבים להיות בתנאים טובים יותר, אנו נקטע את ראשי האריסים, נכוז את בתיהם, נשרוד את כספם ונחרוג את כולם, רק או תפקחו את עיניכם.

צוילת מצא את עצמו שוב ושוב במרתף.

כך התנהלו העניינים, עד שהגיע צוילת לגיל חמישים, באותה שנה הוא החליט להתחתן, הוא אסף כסף מן האנשים שהכיר והצליח לחשיג את הסכום שבו נקב אבי הכלה, בתוך חודשים התחתן צוילת, הוא הלך אל השרה והתפייס עם האריס, הוא רצה לשוב ולחיות מעל פני האדמה, הוא הניח הצדה את כל המחשבות המשוגעות אשר הובילו אותו בעבה פעם אחר פעם, אל מרתף בית הכלא, אולם לא חלפו חודשים מספר ולפתע החל לפחד ללכת לשרה, הוא פחד מן העניים הרעות שניתנו בנערת הצעירה, שהיתה עתה אשתו, הוא החל לפחד והאריס הכה אותו, תחילה הוא עמד במכות ומילים הקשות, אולם בפעם העשירית הוא החליט לעזוב אל העיר.

הוא חשב לעצמו: "בעיר היא תוכל להישאר בבית ולא אצטרך לחשוש לה מאיש, בעיר גם אוכל לעבוד כסבל או כמצחצח נעליים, כאן אמשיך לעבוד במשך כל השנה, ואותה לפסוף על חבולי החיטה והנערה הצעירה הזאת."

הגיע צוילת אל העיר, תחילה הוא לא הצליח למצוא תעסוקה, הוא קיבל סכום כסף מחב

עבר אלרחמן מניף (1933-2004), מן הסופרים הערבים הבולטים ביותר במאה הקודמת, יש המכנים אותו ואת נציג מחפוז "שני הפטריארכים הגדולים של הספרות הערבית במאה העשרים", מניף חי את חייו כמתנה הוא נולד בעמאן לאם עיראקית ואב סעודי ולמד בעמאן, בגדד וקהיר, לאחר שסיים את חוק לימודיו בקהיר המשיך בלימודים גבוהים באוניברסיטה של קהיר ואחר כך באוניברסיטה של בלגיה, הוא עבר בחברת הנפס הסורית עד שנת 1973 ולאחריה עבר לבירות ועסק שם בעיתונאות, באותה שנה פרסם בביירות את הרומן הראשון שלו "האילנות ורצח מרוק", בשנת 1981 עזב לעיראק, שם ערך כתבי-עת משפיע על כלכלת הנפט, לאחר מכן נע ונד בין פריז, בירות ומשק, עד שנפטר בשנת 2004, ב"מעין" 7 פורסם סיפור פרי עטו בתרגום יחזרה שנהג שהרבי.